

Türkiye Mobilya Endüstrisinin Yapısı ve Bölgesel Dağılımı

● Yrd. Doç. Dr. Selçuk DEMİRCİ*

Prof. Dr. Hasan EFE**

*E.Ü.Ege MYO, Mobilya&Dekorasyon Programı, İzmir

**G.Ü. Tek. Eğitim Fak. Mobilya&Dek. Bölümü, Ankara

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye mobilya endüstrisinin sınıflandırılması, yapısal görünümü ve bölgesel dağılımı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu alanda faaliyet gösteren önemli işletmelerin de belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Devlet İstatistik enstitüsünden Gümrük Tarifesi İstatistik Pozisyonu numaraları ve Türkiye genelinde odalara kayıtlı işletmelerin bölgesel dağılımı belirlenmiştir. Ayrıca 608 işletmeye yapılan anket çalışması ile de yapısal görünümü tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre mobilya endüstrisi ticari sınıflama içerisinde 94 01.00.00.00.00 ve 94 03.00.00.00.00 Gümrük Tarifesi İstatistik Pozisyonu (GTİP) numaraları ile tarif edilmektedir. Mobilya endüstrisinin yapısal görünümüne bakıldığında işletmelerin %99,9'unun küçük, %0,01'inin ise orta ve büyük işletmelerden oluştuğu görülmektedir. Küçük işletmelerin %81,4'ü ferdi mülkiyet olup, bu işletmelerin %68,8'i mobilyacılar odasına kayıtlıdır. Orta ve büyük ölçekli işletmelerin şirketleşme sürecini tamamladığı, ayrıca bu işletmelerin tamamına yakınının ticaret ve sanayi odalarına kayıtlı olduğu görülmektedir. İşletmelerin bölgesel dağılımına bakıldığında İç Anadolu (%36) ve Marmara bölgesinde (%24) yoğunlaştığı, bu bölgelerdeki en önemli illerin ise Ankara ve İstanbul olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobilya, Mobilya endüstrisi, Gümrük tarifesi istatistik pozisyonu

The Structure and Regional Distribution of Furniture Industry in Turkey

ABSTRACT

In this study were classification, structure and regional distribution of Turkish furniture industry were tried to be determined. It was also aimed to determine the important firms which are active in this field. For this purpose the numbers of customs tariff statistical position and the regional distribution of the firms registered in the chambers in Turkey were

determined from the state institute of statistics prime ministry. Furter more, structural sights of the firms were tried to be determined with an inquiry applied to the 608 firms. Furniture industry in trade classification is described with the customs tariff statistical position numbers 94 01 00 00 00 00 and 94 03 00 00 00 00 . considering the structural view of furniture industry the firms are compased of small firms with 99,9 % percentage, medium and big firms with 0,01 % percentage. 81,4 % percent of small firms are individual enterprise and 68,8 % percent of these firms are also registered in chamber of furniture makers. It was seen that almost the whole of themedium and big firms are registered in chamber of industry and trade and it was also seen that they have completed the process of turning into institutions. Considering the regional distribution of the firms it was seen that they became dense in Middle Anatolia Region (36%) and Marmara Region (24%). The most important cities in these regions are Ankara and Istanbul.

Key words: Furniture, Furniture industry, Customs tariff statistical position

1. GİRİŞ

Hızlı nüfus artışı, göçler ve sosyal gelişimlerin ardından konut ihtiyacına paralel olarak iç mekan donatı elemanlarına duyulan ihtiyaç da artmaktadır. İç mekan donatı elemanlarından olan mobilya fizyolojik, kültürel ve estetik ihtiyaçları karşılamaktadır. Genel olarak mobilya; yaşanan yerlerin süslenmesine ve çeşitli amaçlarla donatılmasına yarayan eşya olarak tanımlanmaktadır (1).

Mobilya genellikle işlevine göre biçim alır ve üretiminde doğal ve yapay birçok malzeme kullanılır. Mobilya, işlevine, konstrüksiyon çeşidine, kullanıldığı mekana ve üretiminde kullanılan malzemelerin türlerine göre farklı sınıflandırılmaktadır (2).

Bu çalışmada, Türkiye mobilya endüstrisinin sınıflandırılması, yapısal görünümü ve bölgesel dağılımı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla gümrük tarifesi istatistik pozisyonu numaraları ihracatı geliştirme etüt merkezinden (İGEME), işletmelerin bölgesel dağılımı oda kayıtlarından, yapısal görünümü ise 608 işletmeye yapılan anket çalışmasından tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. TÜRKİYE MOBİLYA ENDÜSTRİSİ

2.1. Ürün Tanımı ve Sınıflandırılması

TS 4521'e göre ağaç mobilya; oturma, yemek yeme, çalışma, yatma vb. işlerin yapılmasında kolaylık ve rahatlık sağlayan, parçalarının büyük çoğunluğu masif,

lifli, yongalı ve tabakalı ağaç malzemelerden yapılan sabit ya da taşınabilir eşyadır (3).

Mobilyanın sınıflandırılmasında, uluslararası ticaret istatistiklerinde (International Trade Statistics Clasification) ahşapla ilgili olarak odun & odun üretimi ve mobilya kısmı (wood & wood products and furniture parts) şeklinde iki tasnif yer almaktadır (4). Diğer taraftan Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma organizasyonu (UNIDO: United Nations Industrial Development Organization) tarafından yapılan istatistiksel değerlendirmelerde Birleşmiş Milletler tasnifleri çerçevesinde ahşap ile ilgili iki ayrı sınıflandırma kullanılmaktadır. Bunlar 331 tasnif numarası ile mobilya haricindeki ahşap ürünleri (Wood product except furniture) ve 332 tasnif numarası ile metal içermeyen mobilya ve eşyalar (Furniture and Fixtures Except Metal) şeklindedir (4, 5). Türkiye’de ise ticari sınıflamalara yönelik olarak harmonize sistem kullanılmaktadır. Harmonize sistem ülkemizin de taraf olduğu Gümrük İşbirliği Konseyi tarafından hazırlanan ve akit ülkelerin ithalat ve ihracat işlemlerinde kullandıkları bir eşya sınıflamasıdır.

Ülkemizde 01.01.1989 tarihinden itibaren yürürlüğe giren harmonize sistem sınıflandırmalarına dayalı 8 dijit istatistik pozisyonları geliştirilmiştir. Türkiye’nin 1996 yılında Gümrük Birliği’ne girmesinden sonra harmonize sistem 12 dijite çıkarılmıştır. Bu çerçevede uluslararası ticaret ile ilgili olarak sektörel bazda yapılan en son değişiklik 28 Aralık 2001 gün ve 24624 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Gümrük Giriş Tarife Cetveli ile milli seviyede ürün tanımları ve açılımlar yapılmaktadır. Bu sınıflandırma Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) numaraları ile birlikte eşyanın tanımı, ölçü birimleri ve vergi oranlarını içermektedir (6). 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren son şekliyle kullanılan bu sınıflandırmada mobilya 94’lü fasılda 9401 oturmaya mahsus ve 9403 diğer mobilyalar şeklinde yer almaktadır (7, 8).

Bunlardan 9401 pozisyon numarası ile başlayan fasıl “oturmaya mahsus mobilyalar, yatak haline gelebilir türden olsun veya olmasın”, 9403 “diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları” şeklinde başlamakta ve 12 haneli pozisyon numaralarına kadar devam etmekte olup, mobilyayı kapsayan GTİP numaraları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Mobilya endüstrisinde kullanılan GTİP numaraları

GTİP	Madde Tanımı
9401	Oturma Grupları: Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları
9401 10	Sivil hava taşıtları için oturmaya mahsus mobilyalar
9401 20	Motorlu taşıtlarda kullanılan türden mobilyalar
9401 30 10 00 11	Yüksekliği ayarlanabilen oturmaya mahsus döner koltuk ve sandalyeler, arkalıklı, içleri doldurulmuş, tekerlekli ve kayabilir türden olanlar, ahşap koltuk ve sandalyeler.
9401 30 90 00 11	Yüksekliği ayarlanabilen oturmaya mahsus döner koltuk ve sandalyeler, diğerleri, ahşap koltuk ve sandalyeler.
9401 40 00 00 00	Yatak haline getirilebilen oturmaya mahsus mobilyalar. (Sadece ahşap olanlar)
9401 50 00 00 00	Röntgen kamışı, sepetçi söğüdü, bambu vb. maddelerden oturmaya mahsus
9401 61 00 00 00	Ahşap iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar, içleri doldurulmuş olanlar.
9401 69 00 00 00	Ahşap iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar, diğerleri
9401 71 00 00 00	Metal iskeletli oturmaya mahsus içi doldurulmuş mobilyalar
9401 79 00 00 00	Metal iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar
9401 80 00 00 00	Oturmaya mahsus diğer mobilyalar (Sadece ahşap olanlar)
9401 90 80 00 19	Diğer aksam ve parçalar (Sadece ahşap olanlar)
9403	Panel Mobilyalar: Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları.
9403 10 10 00 00	Resim masaları büroda kullanılan metalden
9403 20 00 00 00	Hava taşıtlarında kullanılan diğer mobilyalar
9403 30 11 00 00	Bürolarda kullanılan türden ahşap mobilyalar, yüksekliği 80 cm'yi geçmeyenler, yazı masaları.
9403 30 19 00 00	Bürolarda kullanılan türden ahşap mobilyalar, yüksekliği 80 cm'yi geçmeyenler, diğerleri.
9403 30 91 00 00	Bürolarda kullanılan türden ahşap mobilyalar, yüksekliği 80 cm'yi geçenler, kapılı, kanatlı veya sürgülü dolaplar, çekmeceli dolaplar, dosya ve fiş dolapları.
9403 30 99 00 00	Bürolarda kullanılan türden ahşap mobilyalar, yüksekliği 80 cm'yi geçenler, diğerleri.
9403 40	Mutfaklarda kullanılan türden ahşap mobilyalar.
9403 50 00 00 00	Yatak odalarında kullanılan türden ahşap mobilyalar.
9403 60 10 00 00	Diğer ahşap mobilyalar, yemek odalarında ve oturma odalarında kullanılan türden ahşap mobilyalar.
9403 60 30 00 00	Diğer ahşap mobilyalar, mağazalarda kullanılan türden ahşap mobilyalar.
9403 60 90 10 00	Diğer ahşap mobilyalar, asma ecza dolapları ve banyolarda kullanılacak türden küçük dolaplar.
9403 70 0 10 00	Plastikten mobilyalar
9403 80 00 10 00	Diğer maddelerden mobilyalar (Röntgen kamışı, sepetçi söğüdü, bambu vb.)
9403 90 90 00 00	Aksam ve parçalardan diğer maddelerden olanlar
9403 90 30 00 00	Aksam ve parçalar, ahşap olanlar.

Diğer bir sınıflama ise harmonize sisteme eş olan uluslar arası kod standardı endeksi'dir (ISIC: International Standarts Index Code). Türkiye'deki sanayi ve üretime ilişkin istatistikler, ISIC çerçevesinde ele alınmaktadır. ISIC, iktisadi faaliyet kod sınıflandırması olarak hazırlanmış olup, ekonomik faaliyetlerin uluslararası standart sanayi sınıflamasını ortaya koymaktadır. ISIC, Birleşmiş Milletler İstatistik Ofisi tarafından hazırlanmış geniş çaplı analizler ile uluslararası karşılaştırmalarda merkezi bir konumdadır. 1997 yılına kadar bu sınıflandırmada ISIC Rev. 2 kullanılırken, sonrasında ISIC Rev. 3 kullanılmaya başlanmıştır (9). ISIC'ın son revizyonu olan ISIC Rev.3 daha önceki uygulamalardan farklı ise de yapısı önemli bir değişikliğe uğramamıştır.

3. MATERYAL VE METOT

Mobilya Endüstrisinde ürün tanımı ve ticari sınıflamaya ait bilgiler, Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME) ve dünya ticaret istatistikleri kriterleri incelenmek suretiyle değerlendirilmiştir. İşletmelerin mevcut durumu, yapısı ve bölgesel dağılımlarını belirlemek için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Ağaç İşleri Federasyonu (TAİF) kayıtları ve işletmelerle yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Anketler işletmelerin sahipleri veya yöneticilerine yönelik hazırlanmıştır. Ankete 536 küçük, 39 orta, 33 büyük olmak üzere toplam 608 işletme katılmıştır

4. BULGULAR

4.1. Mevcut Durum

Mobilya endüstrisinde odalara (ticaret, sanayi, mobilyacılar ve marangozlar odası) kayıtlı 63691 adet özel işletme olduğu, devlete ait işletme bulunmadığı belirlenmiştir. Bunlardan 100'ünün orta ve büyük ölçekli (46'sı büyük, 54'ü orta) olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin 72'sinden (%72) ankete cevap alınırken 28'inden (%28) cevap alınamamıştır. Küçük ölçekli işletmelerden 536'sı ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Yüz yüze görüşmeler, İstanbul (94), Ankara (93), İzmir (90), Bursa (78), Kayseri (59) ve Adana (60) illerinde yapılmıştır. Ankete katılan toplam 608 işletmeden elde edilen bilgilere göre işletmelerin yapısı Tablo 2'de, faaliyetteki orta ve büyük ölçekli işletmelerin listesi Tablo 3'de verilmiştir

Tablo 2. Türkiye mobilya endüstrisinin yapısı (7)

Yapısal Durum	Ölçek	Seçenekler	Adet	%
Büyükölçü Ölçeği	Küçük	1-49 kişi çalıştıran işletmeler	63 691	99,84
	Orta	50-99 kişi çalıştıran işletmeler	54	0,085
	Büyük	100 ve üzeri kişi çalıştıran işletmeler	46	0,074
Hukuki Yapı	Küçük	Ferdi mülkiyet	436	81,4
		Adi Ortaklık	21	3,9
		Kollektif Şirket	1	0,2
		Komandit Şirket	-	-
		Limited Şirket	68	12,7
		Anonim Şirket	10	1,9
	Orta	Ferdi mülkiyet	-	-
		Adi Ortaklık	1	2,5
		Kollektif Şirket	1	2,5
		Komandit Şirket	-	-
		Limited Şirket	16	41
		Anonim Şirket	21	53,8
	Büyük	Ferdi mülkiyet	-	-
		Adi Ortaklık	-	-
		Kollektif Şirket	-	-
		Komandit Şirket	-	-
		Limited Şirket	6	18
		Anonim Şirket	27	82
Bağlı Olunan Odalar	Küçük	Ticaret Odası (TO)	47	9,6
		Sanayi Odası (SO)	21	4,3
		Mobilyacılar-Marangozlar Odası (MO)	335	68,8
		Ticaret-Sanayi Odası (TO-SO)	17	3,5
		Ticaret-Mobilyacılar Odası (TO-MO)	45	9,2
		Ticaret-Sanayi Odası- Mobilyacılar (TO-SO-MO)	22	4,5
	Orta	Ticaret Odası	4	10,3
		Sanayi Odası	11	28,2
		Mobilyacılar-Marangozlar Odası	-	-
		Ticaret-Sanayi Odası	17	43,6
		Ticaret-Mobilyacılar Odası	2	5
		Ticaret-Sanayi Odası- Mobilyacılar (TO-SO-MO)	5	12,8
	Büyük	Ticaret Odası	3	9,1
		Sanayi Odası	7	21,2
		Mobilyacılar-Marangozlar Odası	-	-
		Ticaret-Sanayi Odası	18	54,5
		Ticaret-Mobilyacılar Odası	1	3
		Ticaret-Sanayi Odası- Mobilyacılar (TO-SO-MO)	4	12,1

İşletmelerin %99,84'ü 1-49 işçi çalıştıran küçük, %0,085'i 50-99 işçi çalıştıran orta, %0,074'ü ise 100 ve üzerinde işçi çalıştıran büyük ölçekli işletmelerdir.

Küçük işletmelerde kurumsallaşma sağlanamadığı görülmüştür. Ankete katılan 536 küçük işletmenin %81,4'ü şahıs, %18,7'si adi ortaklık, kolektif, limited ve anonim şirket şeklinde yapılanmıştır.

Orta boy işletmelerin %2,5'i adi ortaklık, %2,5' kolektif şirket, %41'i limited şirket, %53,8'i ise anonim şirket şeklindedir. Büyük işletmelerin %82'si anonim, %18'i ise limited şirket şeklinde yapılanmışlardır. Bu işletmelerden pek çoğu şirket ortakları aile içi veya akrabalarından oluştuğu için birer aile şirketi görünümündedir.

Küçük ölçekli işletmelerin %68,8'i mobilyacılar-marangozlar odalarına, %9,6'sı ticaret, %4,3'ü sanayi, %17,2'si ise bunlardan iki veya üçüne, orta ölçekli işletmelerin %43,6'sı TO-SO, %28,2'si SO'ya, %10,3'ü TO'ya, %12,8'i TO-SO-MO'ya, %5'i TO-MO'ya, büyük ölçekli işletmelerin ise %54,5'i TO-SO'ya, %21,2'si SO'ya, %9,1'i TO'ya %12,1'i TO-SO-MO'ya, %3'ü TO-MO'ya üyedir. Küçük işletmeler ağırlıklı olarak (%68,9), MO'ya, orta ve büyük ölçekli işletmeler ise (%43,6-54,5) TO-SO'ya kayıtlıdır.

Tablo 3. Türkiye mobilya endüstrisinde orta ve büyük ölçekli işletmeler (7,10)

Sıra No	Firma Adı	Üretim Yeri	İşçi Sayısı
1	Ersa Ofis Mobilyaları San.ve.Tic.Ltd.Şti	Ankara	84
2	Müşerref Şark ve Ortağı Mobilya Kollektif Şti.	Ankara	50
3	Bulut Mutfak Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Ankara	50
4	Erbazlar Mobilya San. Tic. Ltd. Şti.	Ankara	50
5	Care Tek Mobilya Dekorasyon Turizm İnş. Taah. Paz	Ankara	60*
6	Tunay Mobilya ve Yatak Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.	Ankara	78
7	Balıkçioğlu Mobilya Tasarım Dek. San.ve Tic. Ltd.Şti	Ankara	67
8	Mopaş Mobilya Üretim ve Pazarlama A.Ş.	Ankara	71
9	Erbazlar Mobilya Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti	Ankara	50
10	Hitit Mobilya San. ve Tic. Ltd. Şti.	Ankara	55
11	Firintaş San. ve Tic. A. Ş.	Ankara	60
12	Mob Mobilya Dekorasyon A.Ş.	Ankara	303
13	Domsan Doğrama Mobilya San. AŞ.	Ankara	106
14	Numaş-Nurettin Usta Mobilya İmalat San.A.Ş	Ankara	239
15	Ankara Yatak ve Kapitone San. Tic. A.Ş.	Ankara	100
16	Motalı Yataklı Kanepe Otur. Grup. ve Tek.	Ankara	179*
17	Tepe Mobilya San.ve Tic. A.Ş.	Ankara	237*

Tablo 3. Devamı

18	Özgüç Ahşap Ürünleri San.Tic.A.Ş.	İstanbul	80
19	Diker İnşaat Ltd. Şti.	İstanbul	60*
20	Bıçakçılar Orman Ürünleri Mobilya Dek. San. Tic. A.Ş.	İstanbul	77*
21	Delta Mobilya Dek.ve Tic.A.Ş.	İstanbul	59*
22	İlginç Ahşap Büro Mobilyaları san. Ve Tic. Ltd. Şti.	İstanbul	64
23	Mobal Mobilya Dekorasyon San. Ve Tic. Ltd. Şti.	İstanbul	120
24	Tuna Çelik Eşya San.ve Tic. A.Ş.	İstanbul	180
25	Saraylar Mobilya San.ve Tic. Ltd. Şti	İstanbul	100
26	Ürosan Mobilya San. Ve Tic. A.Ş.	İstanbul	149
27	Dekor Ahşap Ürünleri San. A.Ş.	İstanbul	180
28	Feka Mimarlık Taahhüt Tic. A.Ş.	İstanbul	371*
29	BİAT Orman Ürünleri San. Tic. A.Ş.	İstanbul	153*
30	Arzular Mobilya ve Yaylı Kanepeler Tic. San. A.Ş.	Kayseri	50
31	Kim Möble San.ve Tic. Ltd. Şti	Kayseri	50
32	Narinler Mobilya Tic. San. A.Ş.	Kayseri	112
33	VİPA Yatak Yorgan Oturma Grup. Mob. Malzemeleri	Kayseri	61*
34	Medosan Mutfak Dolapları San. Ve Tic. A.Ş.	Kayseri	50
35	Ofis Büro Mobilya ve Çelik Eşya San. Tic. A.Ş.	Kayseri	61
36	Baykan Mobilya San. Tic. A.Ş.	Kayseri	50
37	Kim Möble San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Kayseri	50
38	Ladin Kanepeler Mobilya İnşaat Tekstil Turizm Tic. Ltd.	Kayseri	106
39	Süntaş Sünger ve Yatak San. Tic. A.Ş.	Kayseri	523
40	MONDİ Yatak Yorgan San. Tic. A.Ş.	Kayseri	168*
41	Poli Yatak Ev Tekstil Oturma Grubu Mob. San.Tic.A.Ş.	Kayseri	400
42	Meşe Mob. Kanepeler İmlat. İhracat-İthalat. San.Tc. A.Ş.	Kayseri	139*
43	BOYTAŞ Mobilya SAN. Tic. A.Ş.	Kayseri	1980
44	Kilim Mobilya ve Kanepeler Tic. Ve San. Ltd. Şti.	Kayseri	550
45	Ermaş Erciyes Mobilya San. Tic. A.Ş.	Kayseri	225
46	Fierra Mobilya Textil İmalat San. Tic. A.Ş.	Kayseri	54
47	Meşe Mobilya Kanepeler İmlat İhracat-İthalat San. Tic. A.Ş.	Kayseri	137*
48	İpek Kanepeler Mobilya İmlat İthalat-İhracat San.Tic.A.Ş.	Kayseri	479
49	Ceha Büro Mobilyaları Ltd. Şti.	Kayseri	425
50	Gültekinler Mobilya San. Ve Tic. Ltd. Şti	Bursa	50
51	Cavcı Yaylı Kanepeler Oturma Grubu San. Tic. Ltd. Şti	Bursa	51*
52	Büro Art Büro Mobilyaları San. Tic. A.Ş.	Bursa	50
53	Yerekonmazlar Mobilya San. Ve Tic. Ltd. Şti	Bursa	79
54	Gintaş İnşaat Taahhüt Tic. A.Ş.	Bursa	58
55	Yenice Yapı Ürünleri San. Tic. Lt. Şti.	Bursa	50
56	Alman Teknik Al Teknik Sandalye San. Tic. A.Ş.	Bursa	50
57	Hilal Mobilya San. Tic. Ltd. Şti.	Bursa	60
58	Gür Mobilya San. Tic. Ltd. Şti.	Bursa	52
59	Ugurdağ Mobilya A.Ş.	Bursa	100
60	Nurhas Mobilya San. Ve Tic. A.Ş.	Bursa	100

Tablo 3. Devamı

61	Bürosit Büro Donanımları San. ve Tic. A.Ş.	Bursa	189
62	Çilek Mobilya San.Tic. Ltd. Şti.	Bursa	400
63	Çağlayan Koltuk Mobilya Tekstil Nakliyat San. Tc. A.Ş	Bursa	108
64	Değirmenciöglü Çek-yat San. Tic. Ltd. Şti	Bursa	108*
65	Umut Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Bursa	221
66	Çetmen Mobilya Feyzullah Çetmen	İzmir	70
67	Türkcan Mobilya San.Tic. Ltd. Şti	İzmir	90
68	Yatpa Dayanıklı Tüketim Malları San. Tic. A.Ş	İzmir	180
69	Ader Mobilya San. Tic. Ltd. Şti	E.Şehir	57
70	Hakan Mobilya San. Tic. Ltd. Şti	E.Şehir	55
71	Bülbül Lastik-Motorlu Araçlar San. Tic. A.Ş.	Çanakkale	50
72	Yasin Mobilya Çelik Eşya İnş. Nak.Turzm San.Tic.A.Ş	Elazığ	50
73	Sadakat Mobilya İmalat San. A.Ş.	Erzurum	62
74	Doğtaş Demirköy Orman Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Kırklareli	245*
75	Montel Mobilya Tekstil Deri Turizm. San. Tic. Ltd.	Kocaeli	83*
76	Gürhan İnşaat ve Mobilya San. Tic. A.Ş.	Kocaeli	93*
77	KMS Kocaeli Mobilya San. Tic. Koll. Şti.	Kocaeli	91*
78	Tosunoğulları Mobilya San. Tic. A.Ş.	Konya	100
79	Mustafa Bilgehan-Süper Çelik.	K.Maraş	80*
80	Aytaç Mobilya Divan Kanepe A.Ş.	Adapazarı	117
81	Özde Yaylı Kanepe İhracat Şti.	Sivas	50
82	Dekolin Mobilya Gökler A.Ş.	Sivas	59
83	Fidan Tekstil Ot. Grubu ve Ev Tekstil San. Tic. Ltd. Şti	Tokat	50
84	Gün Doğdu Yaylı Yatak. San. Tic. Ltd. Şti	Trabzon	59*
85	Karademir Mobilya İmalat İnşaat San. ve Tic. A.Ş.	Zonguldak	63
86	Galaksi Yaylı Yatak Kanepe San. ve Tic. Ltd. Şti	Osmaniye	55*
87	Yurtsever Koltuk San. ve Tic. Ltd. Şti.	Düzce	50*
88	Türkmen Kanepe-Yatak-Yorgan San. Tic. A.Ş.	Adana	195
89	Gü-Nep Day. Tük. Malz. Paz. San. ve Ltd. Şti.	Adana	50
90	Kelebek Mobilya ve Kontrplak San. A.Ş.	Bolu	369
91	Okşar Yatak San. ve Tic. Ltd Şti	Burdur	68*
92	DOĞ-TAŞ Doğanlar Mobilya. İmalat San. Tic. A.Ş.	Çanakkale	245
93	Bil Mobilya Ağaç San. ve Tic. A.Ş.	E.Şehir	213
94	TEM Mobilya San. Tic. A.Ş.	Kırklareli	111*
95	EBM Eczacıbaşı Banyo Mutfak Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Kocaeli	407*
96	Tek Ağaç San.Tic. A.Ş.	Tekirdağ	126*
97	Koleksiyon Tasarım Orman Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Tekirdağ	294
98	Yimpaş Mobilya San. ve Tic. A.Ş	Yozgat	190*
99	Pema İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Antalya	100
100	Yonga Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Denizli	52

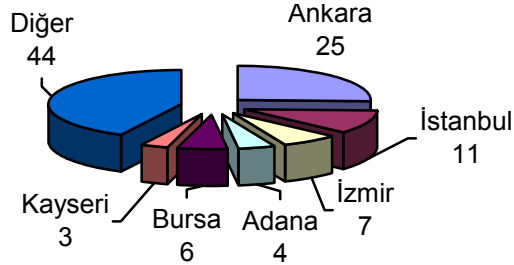
*TOBB kaynaklarına göre

4. 2. Mobilya Endüstrisinin Yoğunlaştığı Bölgeler

Türkiye mobilya endüstrisi; nüfus ve talebin yüksek olduğu Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana ve Kayseri illerinde yoğunlaşmıştır (Şekil 1). İşletmelerin illere göre sayısı Tablo 4.'de verilmiş, bölgelere göre dağılımı Şekil 2'de gösterilmiştir.

Tablo 4. İşletmelerin illere göre dağılımı (7, 11)

Sıra No	İl	İşletme Sayısı	Sıra No	İl	İşletme Sayısı	Sıra No	İl	İşletme Sayısı
1	Adana	2709	28	Giresun	280	55	Samsun	1064
2	Adıyaman	234	29	Gümüşhane	80	56	Siirt	105
3	Afyon	221	30	Hakkari	35	57	Sinop	350
4	Ağrı	108	31	Hatay	559	58	Sivas	424
5	Amasya	219	32	Isparta	597	59	Tekirdağ	200
6	Ankara	16200	33	İçel	1062	60	Tokat	221
7	Antalya	988	34	İstanbul	7098	61	Trabzon	736
8	Artvin	400	35	İzmir	4518	62	Tunceli	30
9	Aydın	494	36	Kars	150	63	Şanlıurfa	297
10	Balıkesir	479	37	Kastamonu	800	64	Uşak	311
11	Bilecik	120	38	Kayseri	2000	65	Van	268
12	Bingöl	225	39	Kırklareli	119	66	Yozgat	317
13	Bitlis	65	40	Kırşehir	230	67	Zonguldak	120
14	Bolu	600	41	Kocaeli	285	68	Aksaray	554
15	Burdur	197	42	Konya	562	69	Bayburt	162
16	Bursa	4048	43	Kütahya	157	70	Karaman	276
17	Çanakkale	161	44	Malatya	299	71	Kırıkkale	250
18	Çankırı	120	45	Manisa	844	72	Batman	60
19	Çorum	652	46	K.Maraş	650	73	Şırnak	30
20	Denizli	1700	47	Mardin	40	74	Ardahan	30
21	Diyarbakır	500	48	Muğla	256	75	Bartın	162
22	Edirne	401	49	Muş	40	76	Iğdır	25
23	Elazığ	280	50	Nevşehir	223	77	Yalova	240
24	Erzincan	192	51	Niğde	239	78	Karabük	320
25	Erzurum	107	52	Ordu	389	79	Kilis	60
26	Eskişehir	1304	53	Rize	242	80	Osmaniye	190
27	Gaziantep	1000	54	Sakarya	1060	81	Düzce	383

Şekil 1. Mobilya endüstrisinin yoğunlaştığı iller (%)

Mobilya endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelerin %25'i Ankara, %11'i İstanbul, %7'si İzmir, %6'sı Bursa, %4'ü Adana, %3'ü Kayseri, %44'ü ise diğer illerde toplanmıştır.

Ankara'da; Siteler, Akyurt ve Sincan Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) bulunan işletmeler Türkiye'nin mobilya talebinin büyük bir kısmını karşılamaktadır. Sitelerde bulunan işletmelerin tamamına yakını KOBİ, çok az sayıda orta ve büyük ölçekli işletme bulunmaktadır. Sitelerde yaklaşık 16000 işletme kayıtlı olarak faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerin 11000'i mobilyacılar ve lakeçiler odasına, 2500 kadarı marangozlar, 1500'ü döşemeciler odasına, yaklaşık 1200'ü ise diğer odalara kayıtlıdır. Bunun yanında Sitelerde mobilya endüstrisine katkı sağlayan işletmeler de vardır. Bunların 1200'ü cilacı, 30'u hammadde üreticisi, 300'ü ise aksesuar satıcısı olarak faaliyet göstermektedir. Sitelerde çalışan sayısı yaz mevsiminde 300 000, kış mevsiminde 100000 - 150000 arasında değişmektedir. Bazı orta ve büyük ölçekli işletmeler Sitelerin dışında, Çankırı yolu üzerinde Akyurt ve Sincan organize sanayi bölgesinde (OSB) faaliyet göstermektedirler (7).

İstanbul'da, mobilya imalatı Ankara Siteler gibi belli bir yerde toplanmamıştır. Atelyeler mahalle aralarına dağılmış ve çoğu da kayıt dışı çalışmaktadır. İşletmeler Avrupa yakasında Bayrampaşa, Küçükköy ve Okmeydanı'nda faaliyet gösterirken, İkitelli'de İstanbul Mobilya ve Ahşap Eşya İmalatçıları (MASKO) 778 ve Küçükköy'de Gazi Osman Paşa Mobilyacılar ve Ağaç işleri Sanayi Sitelerinde (GAMAS) 267 olmak üzere toplam 1045 mobilya satıcısı bulunmaktadır. Anadolu yakasında Ümraniye'de MASKO gibi Mobilya-Doğrama ve Dekorasyon Üreticileri (MODOKO) sanayi sitesi kurulmuş olup, 350 mağazayla sadece mobilya satışı konusunda hizmet verilmektedir. MASKO ve MODOKO başlangıçta İstanbul'un çeşitli bölgelerine dağılmış olan mobilya üreticilerini bir araya toplamak amacı ile

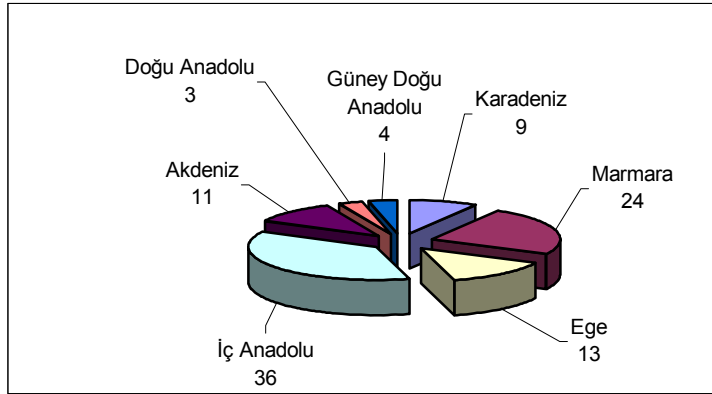
kurulmuştur. Üretim için düşünülen sitede bugün sadece mağazalar bulunmakta, üretim sitelerin dışında ve İstanbul'un değişik bölgelerindeki atelyelerde yapılmaktadır. Büyük ölçekli işletmeler ise merkezin dışında üretimlerini gerçekleştirmektedir. İstanbul'da odalara bağlı olarak 7098 işletme kayıtlı olarak faaliyet göstermektedir (7).

İzmir'de, mobilya sanayisi Karabağlar ve Kısıkköy'de yoğunlaşmış olup, 4518 adet kayıtlı atölyede faaliyet gösterilmektedir. Bu işletmeler Ege Bölgesinin mobilya ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamaktadır (7).

Bursa'da mobilya üretimi yapan atelyeler Bursa merkezi ve İnegöl ilçesinde toplanmışlardır. Odalara kayıtlı olarak İnegöl'de, OSB ve yeni sanayi sitesinde, Bursa'da küçük sanayi ve Yalova yolu üzerinde yaklaşık 4048 atelye faaliyet göstermektedir (7).

Kayseri'de, mobilya üretimi OSB ve Argincık ile eski sanayide yapılmaktadır. Argincık ve eski sanayide emek yoğun çalışan küçük atelyeler bulunmaktadır. Bunların sayısı 2000 civarındadır. OSB'de ise büyük işletmeler faaliyet göstermekte olup mobilya üretimi daha çok oturma grupları üzerinde yoğunlaşmıştır (7).

Adana'da, çoğunluğunu Ceyhan yolu üzerinde faaliyet gösteren işletmelerin oluşturduğu 2709 işletme bulunmaktadır (7).

Şekil 2. Mobilya endüstrisindeki işletmelerin bölgesel dağılımı (%) (7)

4. 3. Mobilya Endüstrisindeki Önemli Kuruluşlar

Türkiye mobilya endüstrisinde faaliyet gösteren en önemli kuruluşlar çalışan sayısı ve üretim konularına göre Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Mobilya Endüstrisindeki Önemli Kuruluşlar (7)

Sıra No	Firma Adı	Yeri	Mülkiyet	Üretim Konusu	Çalışan Sayısı
1	İstikbal, Bellona	Kayseri	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	1 980
2	Kilim Mobilya	Kayseri	Ltd. Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	550
3	Yataş	Kayseri	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	523
4	İpek Mobilya	Kayseri	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	479
5	Çilek Mobilya	Bursa	Ltd. Ş.	Genç Odası	400
6	Nurus	Ankara	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	239
7	Doğtaş	Çanakkale	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	245
8	Kelebek Mobilya	Bolu	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	369
9	Koleksiyon Mobilya	Tekirdağ	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	294
10	Tepe Mobilya	Ankara	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	237*
11	Lineadekor	İstanbul	A.Ş.	Mutfak, Banyo	180
12	Alfemo	İzmir	A.Ş.	Oturma grubu, Muhtelif mobilya	180

* TOBB verilerine göre

Bu kuruluşların 4’ü Kayseri’de, 2’si Ankara’da, 1’er tanesi İstanbul, İzmir, Bursa, Çanakkale, Bolu ve Tekirdağ’da faaliyet göstermektedir. Önemli işletmelerin Kayseri’de yoğunlaştığı, bu işletmelerin çalışan sayısına göre de en büyük işletmeler olduğu görülmektedir. Bu işletmelerin 2’si limited şirket, 10 tanesi ise anonim şirkettir. Büyük işletmelerin kurumsallaşma işlemini tamamladıkları görülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Mobilya endüstrisinde ürün sınıflandırılması 01.01.1989 tarihinde yürürlüğe giren harmonize sistem sınıflandırmalarına dayalı 8 dijit istatistik pozisyonları geliştirilmiştir, gümrük birliğine girildikten sonra 12 dijite çıkarılmıştır. Bu sınıflandırma Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) numaraları ile birlikte eşyanın tanımı, ölçü birimleri ve vergi oranlarını içermektedir. Bu sınıflandırmada mobilya 94’lü fasılda 9401 oturmaya mahsus ve 9403 diğer mobilyalar şeklinde yer almaktadır.

Mobilya endüstrisinin yapısına bakıldığında odalara kayıtlı olarak 63691 işletme faaliyet gösterirken bunların %99,9’u emek yoğun çalışan küçük ölçekli

işletmelerden oluşmaktadır. Küçük ölçekli bu işletmelerin hukuki yapısına bakıldığında, tamamına yakınının ferdi mülkiyet olduğu, şirketleşme sürecini tamamlayamadığı görülmektedir. İşletmelere, bağlı oldukları odalar aracılığı ile kurumsallaşmanın önemi ve firmalara kazandırdığı veya kazandıracacağı artıların düzenlenecek toplantılarla uzman kişiler tarafından aktarılması kurumsallaşma yolunda faydalı olacaktır. Yine bu işletmelerin bağlı oldukları odalara bakıldığında %68,8'inin mobilyacılar odasına bağlı oldukları görülmektedir. Orta ve büyük ölçekli işletmelerin ise küçük işletmelere göre şirketleştirme sürecini tamamladıkları görülmektedir. Bu işletmelerin bağlı olduğu odalara bakıldığında bu işletmelerin ticaret ve sanayi odalarına kayıtlı oldukları görülmektedir. Bunun sebebi, bu işletmelerin tamamına yakını ihracat yaptıklarından dolayı bu odalara kayıtlı olmaları gerektiğindedir.

Kurumsallaşmanın önemi ve firmalara kazandıracakları odalar tarafından düzenlenecek toplantılar ile uzman kişiler tarafından firma sahiplerine anlatılması ve bu konu ile ilgili odanın desteğini sürdürmesi işletmelerin kurumsallaşma ile ilgili çalışmalarını kolaylaştıracaktır.

Bir başka sorun ise; işletmelere, odalardan gelişimleri ile ilgili yeterli bilgi dönüşü sağlanamamaktadır. Bunun sebebi mobilyacılar ve marangozlar odası yönetimleri ile ticaret ve sanayi odaları meslek komitesi üyelerinin mobilya endüstrisi ile ilgili vizyon ve misyonlarını ortaya koyamamalarıdır. Bu birimlerde görev yapan üyeler bu doğrultuda çalışmalar yaparak mobilya endüstrisinin gelişimine önemli katkılar sağlayabilirler. Bunun yanında işletmeler arasında karşılıklı güvensizlik görülmektedir. Odalar tarafından yapılacak ortak çalışmalar bu sorunun çözümünde fayda sağlayacaktır.

Mobilya endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelerin bölgesel dağılımına bakıldığında işletmelerin İç Anadolu (%36) ve Marmara bölgelerinde (%24) yoğunlaştığı görülürken, bu bölgeleri Ege (%13), Akdeniz (%11), Karadeniz (%9), Güney Doğu Anadolu (%4) ve Doğu Anadolu (%3) bölgeleri takip etmektedir. İşletmelerin iller bazında dağılımına bakıldığında ise 16200 işletme ile Ankara ilk sırada gelirken, bu ili İstanbul (7098), İzmir (4518), Bursa (4048), Adana (2709) ve Kayseri (2000) izlemektedir. Bunun sebebi bu illerde nüfusun ve evlilik oranının daha fazla olması mobilyaya olan talebi olumlu yönde etkilemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Oranın düşük olduğu bölgelerde devlet

desteklerinin artırılması bu bölgelerde ki mobilya endüstrisinin gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

1. Dinçel, K., Işık Z. “Mobilya Sanat Tarihi”, *Milli Eğitim Basımevi*, S:5, İstanbul, (1979).
2. Efe, H., “Modern Mobilya Çerçeve Konstrüksiyon Tasarımında Geleneksel Ve Alternatif Bağlantı Tekniklerinin Mekanik Davranış Özellikleri”, Doktora Tezi, *K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı*, Trabzon (1994).
3. TS 4521, “Ağaç Mobilya, Terimler Ve Tanımlar”, *Türk Standartları Enstitüsü*, Ankara (1985).
4. Anonim, “Intenational Trade Statistics Yearbook”, *United Nations*, New York, (1998).
5. Anonim, “Intenational Yearbook of Industrial Statistics”, *UNIDO*, Vienna, (2000).
6. Anonim, “İGEME Ürün Profili”, *T.C. Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Mekezi*, Ankara (1996).
7. Demirci, S. “Türkiye Mobilya Endüstrisinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Doktora Tezi, *G. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara (2004).
8. Toğay, A., “Ahşap Yapılar, Türkiye Ahşap Yapı Endüstrisinin Durumu, Sorunları Ve Çözüm Önerileri”, Doktora Tezi, *G. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara (2002).
9. Anonim, “İmalat, Sanayi, İstihdam, Üretim Ödemeler, Üretim Eğilimi”, *DİE*, (2001)
10. Anonim, “Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kayıtları”, *TOBB*, Ankara (2001).
11. Anonim, “Türkiye Ağaç İşleri Federasyonu Kayıtları”, *TAİF*, Ankara (2002).